

fig. Jeg har allerede tidligere udtalt, hvorledes jeg troer, at en saadan Beslutning fra Thingets Side maa virke sammende paa enhver tilkommende Regjering, vil hos den fremkalde Raadvildhed og Bankeimodighed mellem Ansvarret for hvad den skal gjøre og hvad den skal undlade. Jeg vilde ansee dette Hensyn for saameget betydningsfuldere, dersom jeg ikke troede og haabede, at en tilfredsstillende Fællesforfatning snart vil blive indført for hele Monarchiet, og at igjennem den et virkeligt constitutionelt Forhold skal oprettes imellem Folkerepræsentationen og Ministeriet, et Forhold, som desværre ikke hidtil har bestaaet, og som vanskeligt i Længden vil kunne bestaae imellem en Rigsdag, som dog kun er valgt af en enkelt Landsdeel, og et Ministerium, der har at varetage Monarchiets Interesser. Men ogsaa i en anden Henseende troer jeg, at den tagne Beslutning er uklog. Vi maae vel erindre, at vi ere valgte af det danske Folk, og som det danske Folks Repræsentanter skulle vi vel tage Hensyn til det danske Folk og dets fornuftige Villie. (Ja! Ja!) Ja, mine Herrer! De mene, at dette er et Argument for Deres Mening, men jeg troer det ikke. Et Hovedtræk i den danske Charakter er Mildhed, Mildhed vistnok med sine Svagheder og mindre gode Sider, men tillige ogsaa med sine høie, adle og elffelige Sider. Nu mener jeg vel, at det danske Folk, som nu med Føle er opbragt paa det afgaaede Ministerium, følger Thinget i dets Bestræbelser for at drage det til Ansvar, deels for hvad det har gjort med Hensyn til Fællesforfatningens Indførelse, deels for at hørde Rigsdagens Bevillingsmyndighed for hvad der uden Rigsdagens Samtykke er forbrugt af Statens Midler, men jeg er tillige overbevist om, at, dersom Thinget forfølger Sagen i den Retning, det har slaaet ind paa, dersom det bringer det dertil, at Erstatningskravet berøver disse Mænd hele deres Formue og bringer dem til Bettelstaven, dersom Thinget bringer det dertil, at disse Mænd blive betragtede som Martyrer, da vil Folket vende sig og gaae imod os istedetfor med os. Men da mener jeg tillige, at den Grundvold, hvorpaa Rigsdagens Betydning bør og skal hvile, er borte. — Hovedsagen ved det Slags Spørgsmaal er den, at hørde

vor Bevillingsmyndighed, at forebygge, at Statens Midler i Fremtiden skulle bruges paa en Maade, som ikke stemmer med Rigsdagens Villie, men dette Formaal troer jeg fuldtvel opnaaes, dersom man indskrænker sig til at drage det afgaaede Ministerium til Straffes Ansvar for alle Overstridelserne, og kun drager det til Erstatningsansvar for de Overstridelser, der ere skete i Krigsministeriet uden for hvad der vedrører Rustningerne. Det er overhovedet en heel vanskelig Ting at gjøre et Erstatningskrav gjældende, og, jo mere jeg har overveiet denne Gjenstand, desmere tvivlsraadig er jeg bleven med Hensyn til dette Søgsmåals Nytte, Gavnlighed og Retfærdighed. Det er en mislig Ting at gjøre Erstatningskravet gjældende, alt af den Grund, at Thinget ved dette Spørgsmåals Afgjørelse i Virkeligheden saavel er Dommer som Anklager. Formelt er vistnok Erstatningen af de udgivne Summer ingen Straf, men i Virkeligheden er det en, og det en meget alvorlig. Jeg troer derfor, at, i Regelen, bør ikkun Straffens Ansvar gjøres gjældende, thi med Hensyn hertil fremtræder Rigsretten virkelig som en Domstol, der har at afsætte Straffen til den begaaede Forseelses Omfang og Betydning. Anderledes med Hensyn til Erstatningsansvaret, der som en given uforanderlig Størrelse aldrig vil kunne afsættes til Forseelses Betydning, og som i Regelen betydeligt vil overskride den Paagjældendes Evne. Jeg troer derfor, at Erstatningskravet kun i yderste Tilfælde bør komme til Anvendelse, og, naar jeg tillige med flere Andre, under denne Sags første Behandling, med Majoriteten har andraget paa, at Erstatningskravet burde gjøres gjældende med Hensyn til flere under Krigsministeriet gjorte Udgifter, da er det, fordi vi ei have dristet os til at nægte, at, dersom overhovedet Erstatningskravet nogensinde skulde kunne gjøres gjældende, da maatte det være med Hensyn til disse Udgifter, som ei alene ere foretagne mod Rigsdagens bestemte Nægtelse, men hvis Udførelse uden Skade for det almene Vel, under alle Omstændigheder, kunde udfættes.

Heelt anderledes forholdes det sig med Rust-